

LUNDS

UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum

Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2016

MAGISTER I ÖVERSÄTTNING

DEL 2: ANALYS

Översättning av en biografi

Att översätta talspråkighet i en biografi

Författare:

Josefine Ekdahl

Handledare:

Katarina Lundin, svenska

Henrik Gyllstad, engelska

Sammandrag

Detta magisterarbete innehåller min analys av översättningen av ett utdrag ur *Michael Jackson: The Magic & the Madness* av J. Randy Taraborrelli, utgiven år 2004. Uppsatsen inleds med en källtextanalys som bygger på Lennart Hellspång och Per Ledins *Vägar genom texten* (1997). Textanalysen följs av en beskrivning av den översättningsstrategi jag valt att använda med stöd i Lita Lundquists *Oversættelse* (2005) och sedan en analys av de problem jag stött på i översättningsarbetet.

Fokus i uppsatsen ligger på hur man översätter en text som innehåller många citat och talspråkliga konstruktioner för att behålla samma stilnivå på svenska. Målet med översättningen har varit att skapa en svensk översättning med samma talspråkliga stil som källtexten.

Nyckelord: Översättning, talspråk, stil

Engelsk titel: Translating a biography: translating a biography that looks like a news article

Innehåll

Sammandrag

2. Textanalys	3
2.1 Kontext	4
2.2 Statiska och dynamiska verb	4
2.3 Underliggande argumentation	6
2.3.1 Retorik och bildspråk	7
2.4 Språklig framställning i texten	8
2.5 Textens låga stilnivå	10
2.6 Direkt eller indirekt anföring	11
Sammanfattning av textanalys	13
3. Överväganden inför översättningen	14
3.1 Global och lokal översättningsstrategi	14
3.2 Tempus i anslutning till anföringssats	14
4. Fördjupning	16
4.1 Talspråk	16
4.2 Talspråksformer	17
4.2.1 Korta meningar	17
4.2.2 Små ord och uttryck	18
4.2.3 Kortformer för att markera talspråkighet	20
4.2.4 Att-strykningar	21
4.2.5 Ha-strykning	21
4.2.6 Dubblering med <i>så</i>	22
4.2.7 Emfatisk dubblering och svansdubbling	22
5. Sammanfattning	23
Litteraturlista	24
Primär källa:	24
Tryckta referenser:	24
Biografier:	24
Elektroniska resurser:	25

1. Inledning

Texten som analyseras i detta examensarbete är ett utdrag om 6000 ord ur den tryckta boken *Michael Jackson: The Magic & the Madness* som är skriven av J. Randy Taraborrelli. Den finns också som e-bok. Textutdraget består av tre på varandra följande kapitel. Det är ett öppet, tryckt medium som alla kan ta del av, men det krävs också att du köper boken eller lånar den på ett bibliotek för att kunna läsa den. Författaren, J. Randy Taraborrelli, är en etablerad journalist och nyhetsreporter i USA. Han har rapporterat kändisnyheter i stor utsträckning under lång tid och har skrivit 18 biografier om kända artister, bland andra Diana Ross, Elizabeth Taylor, Marilyn Monroe och Madonna (Taraborrelli, 2015).

Boken ingår i en förlagsverksamhet och är utgiven av förlaget Pan Books. Den gavs ut för första gången 1991 och har sedan reviderats ett antal gånger. Textutdraget till källtexten (hädanefter KT) är hämtat ur upplagan som gavs ut 2004 som är en uppdaterad version av utgåvan från 2003. Efter Michael Jacksons död har ett tillägg till utgåvan från 2004 skrivits och getts ut i en ny utgåva som fyller i händelserna i Michaels liv fram till hans död. Pan Books är ett stort förlag som ger ut böcker i många olika genrer och många av dem har syftet att underhålla, vilket också är hur jag har valt att se KT: ett slags historia med syfte att underhålla.

2. Textanalys

Här följer en textanalys av källtexten som utgår ifrån modellen i Hellspång och Ledin *Vägar genom texten* (1997). KT visar upp många stilar, såsom berättande stil med många dynamiska verb, långa citerade partier med många statiska verb och mycket talspråkliga konstruktioner. De många olika dragen gör att textanalysen kan upplevas något oordnad till följd av den speciella stilen med både talspråkliga konstruktionerna och berättande delar om vartannat. Det finns framförallt två övergripande mönster och drag i texten som exemplifieras genom en berättande romanstil med dynamiska verb och handlingsverb samt en mer beskrivande stil med många statiska verb som inleder citat från intervjupersoner genom direkt och indirekt anföring. I de beskrivande partierna tar citaten stor plats och det finns därför väldigt lite övrig text där, men den text som finns är konstaterande och introducerar citat genom direkt eller indirekt anföring med hjälp av statiska verb.

2.1 Kontext

Mottagare är framförallt Michael Jackson-fans och en intresserad allmänhet. Sändare är författaren och förlaget med redaktörer och redigerare. Det är en biografi med mycket bred kod, lätt språk och få svåra ord och konstruktioner där talspråkighet är återkommande genom många citat. Texten har en övervägande tidsdisposition där allt berättas i kronologisk ordning. Textens makrotema är Michael Jacksons liv med den specifika makropropositionen ”Michael Jackson får inte barn som alla andra”.

Biografier kan se väldigt olika ut men Lundborg (2012) konstaterar att många biografier på svenska är skrivna som en berättelse i romanform. Det är helt enkelt oftast som att läsa en vanlig roman om personen som biografen handlar om. Exempel på biografier som har berättande form är *Mandela, en biografi*; *Underbara dagar framför oss: En biografi över Olof Palme*; *Margaret Thatcher: En biografi*; *Northug, en biografi*, samt *Joseph Goebbels: en biografi*. Romanstilen definieras av en berättande framställningsform som domineras av dynamiska händelseverb med additiv konnektion och tidsdisposition.

En del biografier kombinerar beskrivande och berättande, men det är inte många som har samma upplägg som KT. Den är nämligen skriven på samma sätt och med samma stil som en nyhetsartikel där syftet är att väcka intresse hos läsaren för att sälja lösnummer. I nyhetsrapportering vill man ofta göra informationen mer begriplig genom att förenkla den. Det är en traditionell journalistisk metod för att publiken lättare ska kunna ta till sig budskapet och för att göra texten mer tillgänglig (Hanson 2001:137,139). Detta kan man förstå eftersom författaren i grunden är nyhets- och nöjesjournalist.

2.2 Statiska och dynamiska verb

Texten är mer verbal än nominal. Textens stora andel dynamiska verb beror på att den är berättande samt att den i stor utsträckning utgörs av citat från intervjupersoner. Talspråk har normalt en högre frekvens av verb än skriftspråk vilket också innebär att en text är mer talspråklig om den innehåller många verb (Lagerholm 2008, Cassirer 2015). De beskrivande partierna mellan intervjupartierna innehåller däremot många statiska verb, vilket är ovanligt för en berättande text. Detta beror på att det finns många beskrivande delar insprängda i berättelsen som normalt sett har fler statiska verb än dynamiska verb. I exemplen nedan finns en mängd statiska verb som är nödvändiga för att förklara faktadelar som lägger grunden till att läsaren ska kunna följa med och förstå bakgrunden till händelserna:

Exempel (beskrivande):

- (1) Prior to the Jackson matriarch's involvement, the plan *was* that Debbie *was* to have *been* a 'surrogate mother' for Michael – a close friend **doing** a favour for him by *having* a baby, which she would **give** him to **raise**. (r. 329-335)
- (2) Debbie Rowe *was* five month's pregnant, which *meant* she and Michael had been **working** on a baby while he *was* still technically *married* to Lisa. (r. 26-30)
- (3) *Is* it logical that Debbie Rowe would *have* a child for one of the wealthiest entertainers in show business and that he, in return, would not **give** her even a dime for her trouble? (r. 182-186)

I exemplen (1) till (3) ovan är de statiska verben markerade med kursiv och de dynamiska verben markerade med fetstil. De statiska verben är ord som beskriver tillstånd (*be, have* etc.) och de dynamiska verben är typiska händelseverb som inbegriper en handling (*do, give* etc.). I dessa partier finns alltså övervägande statiska verb eftersom det beskriver händelser.

Nedan följer exempel på hur den berättande stilen i texten ser ut. Den berättande stilen finns både i den berättande texten och i citat och visar att texten är övervägande aktiv. De statiska verben är markerade med kursiv och de dynamiska verben är markerade med fetstil:

Exempel (berättande):

- (4) Katherine **managed** to **find** Debbie, whom she had **met** on several occasions, at a neighbour's apartment, where she was **hiding** out from the **stalking** media. (r. 278-282)
- (5) Debbie frantically **attempted** to **locate** Michael in Sydney to **explain** to him how she had been **deceived** by her 'friend'. (r. 216-218)

Exempel (citat):

- (6) 'She **presumed** that the trip would *be* off, that Michael would *be* so upset about what had **happened** that he would **refuse** to **see** her. She **cried** a lot that day.' (r. 210-214)
- (7) 'Debbie **told** me she had **agreed** to **try** for a baby **using** artificial insemination as a favour to a friend. No names were **mentioned**. But with hindsight, you don't **need** to *be* a genius to figure out who she was **talking** about...' (r. 153-159)

I exemplen (4) och (5) ovan är de dynamiska verben markerade med fetstil. Det förekommer inga statiska verb alls, vilket exemplifierar hur KT är en dynamisk berättande text. Mentala verb såsom *said, tell* och *explain* kan räknas både till de statiska och de dynamiska beroende på vilken kontext de förekommer i och hur stor betydelse för en handling de utgör. Eftersom många partier i KT består av många och långa citat, som i exemplen (6) och (7), tillhör de mentala verben oftast anföringssatser till citat, vilket gör att de inte får någon handlingsroll mer än att introducera någon annans ord. Mentala verb har i övrigt låg frekvens i KT och de har av dessa anledningar räknats till de statiska verben.

I exemplen (6) och (7) ovan exemplifieras att citaten är rika på dynamiska verb, vilket betyder att det även i underberättelserna (det som berättas av intervjupersonerna) finns en övervägande berättande och talspråklig stil.

2.3 Underliggande argumentation

Texten bygger upp en närhet till läsaren genom ett enkelt språk vilket därmed gör den lättare att ta till sig. Det lär också ha varit författarens avsikt att bygga upp en närhet till läsaren eftersom det då är lättare för läsaren att ta till sig av informationen som läggs fram och tro på det som står utan att ifrågasätta det i någon större utsträckning. Direkta citat med naturligt talspråkighet används för att förmedla en trovärdig strategi. Egentligen kan ingen veta hur mycket författaren har ändrat i citaten i texten, men strategin tycks vara att ge intryck av att de är oförändrade genom att låta det talade språket lysa igenom så kraftigt.

Författarperspektivet är framträdande i texten. Taraborrelli skriver aldrig uttryckligen något i jag- eller vi-form, men lyckas ändå förmedla ett subjektsperspektiv genom att framföra sina åsikter i de beskrivna händelseförloppen som ifrågasätter händelser eller uttalanden från Michael Jackson och hans intervjupersoner. Läsaren får då ta del av text-jagets åsikter om händelserna på ett sätt som inte tydligt indikerar att de är underliggande värderade åsikter men ändå uttrycker en inställning till händelsen, som på rad 768-770: "One wonders what it might be like to sit across the table from a person who is eating while wearing a surgical mask.", där det tydligt framgår text-jagets syn på Michael Jackson. I den berättande texten underbyggs alla påståenden med källor som antingen uttryckligen citeras i texten eller som nämns i inbäddningar av andra slag. De flesta personer omnämns med egennamn eller tredje persons pronomen som också är typiskt för berättande texter.

I de berättande delarna av texten använder författaren retoriska frågor både i syfte att ifrågasätta handlingar som uttrycks i texten och i syfte att väcka eventuella kritiska tankar hos läsaren på ett subtilt sätt, som på r. 176-178: "After all, who in his right mind would believe that he wasn't giving Debbie *some* money?". KT är ingen öppet argumenterande text eftersom den inte innehåller klassiska retoriskt argumenterande redskap. Vid första anblick kan den uppfattas som en objektiv berättelse om Michael Jackson just eftersom intervjuer används som källor, där läsaren upplever att den sanna bilden av honom framkommer. Författaren är mycket noga med att lägga in sådant som läsaren ska uppleva som trovärdig fakta genom de intervjuade personerna ifrån Michaels närhet som kan styrka händelseförloppen. Läsaren kan därför få uppfattningen att han/hon tar till sig informationen objektivt och bildar sig en egen uppfattning

om händelserna eftersom det inte är text-jaget som beskriver händelserna, utan Michaels närstående.

All fakta som kommer från intervjupersoner som styrker berättelsen och är viktig för trovärdigheten presenteras som verklig och viktig fakta från intervjupersoner och tidningsartiklar som Taraborrelli har samlat i sin bok för att läsaren ska kunna ta del av all fakta på ett ställe. Läsaren slipper då bilda sig en egen uppfattning genom den splittrade bild av Michael Jackson som allmänheten annars fått ta del av genom massmedias rapporteringar som ingen vet om de är sanna eller falska. Att allt är samlat och sammanställt ger ett trovärdigt intryck hos läsaren och förtroendet byggs upp ännu mer genom de citerade personer som kommer till tals som källor. Författaren är ofta genom ordval och framställningssätt tydlig med vad som anses vara bekräftad och riktig fakta (oftast ifrån ett vittne på plats) och vad som anses vara spekulationer för att läsaren tydligt ska kunna förstå och avgöra vilka händelser som är sanna och inte. Detta blir nödvändigt då varken Michael Jackson eller Debbie Rowe (som är KTs främsta protagonister) är direkt citerade ifrån någon intervju.

Det finns både positivt och negativt laddade ord i texten, men minusorden dominerar. Orden upplevs som minusord i sitt sammanhang i texten: *tricked, surreptitiously, appalled, freaks, strange, publicity stunt, child abuse, economic relationship, sued, oddly, apprehensive, denied* och *traitorous*. Användningen av dessa ord återknyter till författarens underliggande och dolda riktade argumentation. Genom att använda minusord i beskrivningarna av de faktarelaterade händelserna smyger författaren in sina egna åsikter så att läsaren ska kunna ta till sig dem utan att märka att informationen är vinklad, vilket gör att läsaren i själva verket tar del av den bild som författaren lägger fram. Texten blir därför inte lika objektiv som den ges av att vara. Eftersom författaren inte betonar informationen som negativ upplevs inte heller informationen som vinklad eller förvrängd vilket kan innebära att läsaren leds in till att tro på en ”förljugen sanning” eftersom det underliggande finns en tydlig åsiktsriktning i Taraborrellis berättande.

2.3.1 Retorik och bildspråk

KT är en text som i högsta grad förlitar sig på sina källor och den behöver därför inte använda sig av eller förlita sig lika mycket på direkta retoriska medel. De retoriska medel som förekommer i detta utdrag finns tydligast i det första kapitlet som heter *Debbie is Pregnant*. Det finns en anafor som också är en allitteration: ”fast and furiously”. Det är både en allitteration eftersom det är två ord efter varandra som börjar på samma bokstav och en referens

till en filmtitel (*Fast and Furious*). Denna referens ger extra tryck till de frågor som ställs i hopningen av retoriska frågor som följer efter allitterationen. De inleds alla med ett "wh-ord": *who, what, why* ("who was the expectant mother? What is she to Michael? Why is it that no one had ever heard of her before?" (r. 96-99)) Det är skrivet som en hopning eftersom alla frågor syftar till samma sak, nämligen att ifrågasätta Debbie Rowe (som ska föda Michael Jacksons barn) och vem hon är. Eftersom sådana frågor och andra retoriska knep är ovanligt förekommande i resten av texten blir effekten extra stark och tydlig här och det är också ett underliggande ställningstagande från författaren som återigen bidrar till argumentationen i texten. De retoriska frågor som finns i texten ställs till text-duet, men besvaras inte, utan de får ett svar indirekt i den fortsatta texten. Läsaren förväntas alltså själv hitta svaren i den fortsatta texten och risken finns att läsaren inte förstår och då har budskapet gått förlorat.

Bildspråket i texten är inte rikt men det finns. Det innefattar bildspråk som är relativt allmänt förekommande i enklare språkformer och lägre stilnivå. Exempel som *keep your eyes on the goal, it broke my heart* och *push all the right buttons* är uttryck som är vanliga i vardagsspråk. Bilderna är lätta att förstå och relatera till eftersom de handlar om känslor som ligger alla människor varmt om hjärtat såsom livsdrömmar, kärlek och livsmål. KT:s i övrigt breda kod och låga stilnivå förtydligas ytterligare genom dessa tydliga och vardagliga liknelser. Det finns dock exempel på nyskapade liknelser, som när Michaels utseende liknas vid något som man skulle kunna stöta på på Disneyland: "The total effect was nothing short of jaw-dropping, in that Disneyland sort of way" (r. 407-409).

KT är en text där författaren inte aktivt har arbetat med ett rikt bildspråk, men bilder används inbäddat för att understryka tankar och händelser där det fungerar naturligt. De flesta bilder förekommer i intervjupersonernas citat och inte i den berättande texten. Därför blir det extra tydligt när specifika bilder dyker upp som framåt slutet av det sista kapitlet där Michael Jackson jämförs med en "comic book super hero" (en tecknad superhjärte) (r. 821-822). Här används det för att understryka och framhäva en poäng samt försäkra sig om att läsaren har förstått författarens underliggande åsikt om Michael Jackson som person och att han är väldigt annorlunda. Det är en liknelse som verkligen är explicit och sticker ut från den övriga texten.

2.4 Språklig framställning i texten

Ramarna för texten är att ett text-jag talar till ett text-du. För läsaren berättas om vad som har hänt vid en viss tidpunkt i Michael Jacksons liv, men det görs framförallt genom inbäddade röster från intervjupersonerna. Eftersom Michael Jackson aldrig citeras direkt i KT (utan endast

är citerad genom andra personer och ifrån andra medier) blir intervjupersonernas uttalanden det som ger tyngd åt berättelsen och händelseförloppet. Det är de som sitter inne med den verkliga informationen och de berättar om händelser och personer, vilket leder till att texten har tredje persons pronomen som vanligaste omtalsform och det är då oftast samma referenter som återkommer genom texten. Dessa är Debbie Rowe, Debbies pappa, Tanya Boyd, Michael Jackson, Lisa Marie Presley, Michaels barn samt Katherine Jackson. De enda direkta du-tilltal som förekommer i KT är de retoriska frågor som riktar sig till läsaren. Referenterna i texten är oftast återkommande på olika ställen i texten. Det finns några olika sambandsled, men de är mestadels återgivna med namn eller pronomen i tredje person och bara på ett ställe refereras Michael Jackson till något annat än *Michael* eller *he*, och det är när han refereras till som *the pop star* (r. 142).

Språkhandlingarna i texten domineras av påståenden, och det som sticker ut är de tidigare nämnda citat som präglar texten. Citaten är oftast återgivna som direkt anföring, men en del är också omskrivna som indirekt anföring med talspråklig stil:

Exempel (direkt anföring):

- (8) 'She just didn't know any better,' explained Tanya Boyd, one of the neighbours in the Van Nuys apartment complex where she lived at the time. 'She was an open-hearted girl who never dreamed that there were people out there tape-recording conversations for the tabloids.' (r. 41-48)
- (9) 'At the time that the story broke, Debbie was supposed to meet him in Australia,' said Tanya Boyd. (r. 208-210)

Exempel (indirekt anföring):

- (10) However, he went a step too far in also claiming that there was no 'economic relationship' with Debbie. (r. 171-174)
- (11) Michael further explained that the boy had been depressed by the death of his parents. (r. 428-430)

Ovan finns exempel på intervjupersonernas uttalanden som är återgivna i direkt anföring i (8) och (9) och i indirekt anföring i (10) och (11) för att visa hur de skiljer sig från varandra i upplägget. De flesta uttalanden är återgivna i direkt anföring (som i citaten ovan), men en del uttalanden är nedkortade och återberättade genom indirekt anföring istället.

2.5 Textens låga stilnivå

Många långa och vänstertunga meningar finns i texten, men orden är i allmänhet korta och lätta allmänord som läsaren borde vara bekant med i sin vardag (t.ex. *marry, live, tell, mad, divorce, friend, money*). Fundamentsposition i svenskan är den position i huvudsatsen som kommer före det finita verbet. På denna plats kan vi i svenskan endast ha en satsdel (detta kallas V2-regeln). Meningar med långa fundament kategoriseras i svenskan som vänstertunga och därmed svårlästa. I KT finns många meningar som har ganska många ord på fundamentposition. Det kan göra att det ser ut som att dessa meningar ser ut att vara krångliga och vänstertunga. Men anledningen till att KT ändå anses vara en lättläst text där vänstertyngden inte får så stor betydelse är att dessa många ord oftast är utbyggda nominalfraser som tillhör samma subjekt och alltså är en och samma satsdel (ett led). Detta subjekt skulle lätt kunna bytas ut mot *den/det* och därmed korta ner satsen avsevärt. Fundamenten innehåller alltså endast ett led och inga underordnade led vilket gör dem mer lättlästa. Om fundamenten hade innehållit flera underordnade satser som inbäddningar och adverbiala bisatser hade fundamenten varit mer svårlästa.

Exempel:

- (12) Debbie's existence in Michael's life – and her pregnancy – was finally revealed when she was tricked into discussing it with a 'friend' who was surreptitiously tape-recording the conversation. (r. 37-41)
- (13) A woman who worked as a chef at Neverland recalls the way Prince was nursed during his first six months. (r. 615-617)

I engelskan finns inte samma V2-regel som i svenskan. Verbet kommer ofta på andra och ibland på tredje plats i en sats, men man kan säga att en mening är mer lättläst ju tidigare verbet kommer och leden är oftast korta om det finns fler än ett led före det finita verbet. Långa fundament och inskott påverkar därför inte svårighetsgraden på texten i lika stor utsträckning i en engelsk text som i en svensk text.

På svenska är uppbyggnaden av satser med långa fundament och inskott inget att eftersträva om man vill skriva en lättläst text eftersom det höjer stilnivån avsevärt. På svenska använder vi V2-meningar där subjektet ofta kommer först. Om man vill skriva en lättläst text skriver man oftast subjektet först eftersom man vill ha den kända informationen så tidigt i satsen som möjligt. Dock bör man inte alltid börja med subjektet eftersom texten då hade blivit upprepande och svårläst av den anledningen. Texten hade varit syntaktiskt lätt men svår att följa. Den engelska satsbyggnaden från KT ser alltså ut att bli problematisk om den överförs

till svenska, men eftersom de långa fundamenten i KT ofta består av subjekt (ett led) och inte är utbyggda på något sätt upplevs de inte som svåra och den upplevda vänstertyngden är inget bekymmer. Texten behåller alltså sin låga stilnivå och upplevs lättläst och enkel trots fundamenten och inskotten med många ord eftersom de används som subjekt.

I exemplen (12) till (14) ovan är fundamenten och inskotten understrukna. De är alla subjekt och består därför av ett led. De går att byta ut mot *it* (12), *she* (13) respektive *he* (14) vilket är ett tecken på att de är lättlästa trots att de står som fundament och inskott med många ord.

2.6 Direkt eller indirekt anföring

Direkt anföring och citat innebär att man återger ordagrant vad någon yttrat muntligen och innehållet återges direkt, utan berättande mellanhand med antingen citattecken eller replikstreck (Svenska skrivregler 2008:53; Lagerholm 2008:169). Direkt anföring används med det huvudsakliga syftet att levandegöra framställningen i texten och ge känslan av att personerna som yttrar sig blir mer synliggjorda. Det kan också ge mer effekt och vara mer talande än om händelseförloppet återges av berättaren (Lagerholm 2008:170). Vid indirekt anföring återges däremot andras yttranden med egna ord, tillsammans med anföringsfraser (Svenska skrivregler 2008:60; Lagerholm 2008:169).

I KT används både direkt och indirekt anföring för att återberätta vad personerna i berättelsen har berättat och gjort. Indirekt anföring skrivs oftast i preteritum och direkt anföring skrivs oftast i presens. Eftersom de flesta citat i texten är hämtade ur egna intervjuer som författaren har gjort skrivs de uttalanden som väger tyngst och har högst trovärdighet ordagrant med direkt anföring. Det är trovärdigheten i argumentationen som byggs upp genom dessa citat och i dessa partier finns de talspråkliga dragen som måste återspeglas så korrekt som möjligt i MT för att bevara den trovärdighet som det innebär att använda sig av direkta citat.

Anföringar ger auktoritet och trovärdighet eftersom de som får komma till tals i nyhetsartiklar oftast är experter, ansvariga eller andra personer med auktoritet. Författaren/journalisten väljer ut den person med störst auktoritet och som han/hon bedömer inger störst förtroende hos läsaren vid valet av citat. Det gör att hon/han kan stärka textens trovärdighet och få läsaren att förstå att det som sägs verkligen stämmer (Lagerholm 2008:170).

Exempel:

- (14) 'She was surprised when she finally got there, and he told her of his plan,' said Tanya Boyd.
'She called me [on November 12, 1996] and said "Guess what? I'm marrying Michael

tomorrow.” I asked if she loved him. She thought it over for a moment, and answered, ”Yes, I do, sort of.” I pushed. “Romantically?” She paused, and said, ”The kind of love I have with Michael is bigger, more important, than that. It’s not the kind that most people can understand. Simple love affairs end. This relationship will never end.” (r. 374-387)

(15) A woman who worked as a chef at Neverland recalls the way Prince was nursed during his first six months. ’Debbie was not a significant presence,’ she said. (r. 615-618)

(16) ’Debbie Rowe really has no input,’ the nanny said. ‘I saw her maybe three times and she seemed very sullen.’ (r. 675-678)

I exemplen ovan är de direkta anföringarna understrukna. De används för att ge trovärdighet åt historien. Det gör att författaren kan vara trygg i att framföra de påståenden som han gör och ha en grund och belägg för det han vill få fram. De uttalanden som väger tyngst för berättelsen återges därför med direkt anföring. Som exemplen visar är det oftast den ”känsliga” informationen som citeras i direkt anföring för att läsaren verkligen ska tro på det och att det inte är något som författaren har hittat på eller missförstått. I (14) till (16) citeras sådan information som rör intima situationer, känslor, privata platser i hemmet och relationer mellan människor. Sådant kan vara svårt att uttala sig om på ett trovärdigt sätt utan en direkt källa som varit på plats och som kan återberätta det.

De textpartier som återges med indirekt anföring är generellt sett tilläggsinformation som behövs för att förtydliga eller förklara informationen som står i de direkta anföringarna eller något som för berättelsen framåt. De anses inte tillräckligt viktiga eller ”tunga” i händelseförloppet eller berättelsen för att de ska citeras i sin helhet i direkt anföring. Många av dessa partier med indirekt anföring är ihopdragna citat som inte ansetts viktiga att citera i sin helhet och som leder in till ett citat med direkt anföring:

Exempel:

(17) Debbie’s father, Gordon Rowe – a retired cargo pilot who lived in Cyprus – went on the record to say that the baby was conceived by artificial means at the Los Angeles Fertility Institute. (r. 102-106)

(18) She now says that it was during that telephone call that she realized that Michael was the man for her. (r. 223-225)

(19) Michael further explained that the boy had been depressed by the death of his parents. (r. 428-430)

Ovan exemplifieras indirekta anföringar som sammanfattar information eller uttalanden från personer som har betydelse för berättelsen. I (17) sammanfattas information som läsaren redan har fått ta del av i föregående stycke i texten (att Debbie skulle ha inseminerats för att bli gravid). Det återges därför som en sammanfattning med indirekt anföring för att leda fram till den nya information som kommer senare och som citeras med direkt anföring. I (18)

sammanfattas Debbies känslor för Michael inför det kommande uttalande där deras telefonsamtal citeras. I (19) sammanfattas pojkens hälsotillstånd genom att säga att han är deprimerad efter en längre beskrivning av honom. Det inleder även det citat som kommer direkt efteråt där Michael med egna ord beskriver händelsen och pojkens tillstånd.

Vilken typ av anföring man väljer är stilistiskt relevant eftersom det markerar berättarens inställning till personerna i berättelsen. Det påverkar också vilken närhet läsaren upplever till personerna i berättelsen. Om berättaren väljer att använda indirekt anföring blir hans/hennes perspektiv det dominerande eftersom han/hon har möjlighet att uttrycka sina egna åsikter till skillnad från om berättaren träder i bakgrunden och släpper fram intervjupersoner i direkt anföring då det istället är intervjupersonerna som får ta plats (Cassirer 1999:97).

Sammanfattning av textanalys

Källtexten visar upp en blandning av berättande och beskrivande som syns i användningen av statiska och dynamiska verb. Det är en övergripande berättande text vilket borde innebära en hög andel dynamiska verb och nästan inga statiska verb. Trots det finns det väldigt många statiska verb i texten som förklaras av att texten är så full av citerade uttalanden från intervjupersoner där de statiska verben inleder citaten.

Författaren till texten skriver aldrig uttryckligen vad han tycker. Istället kan man utläsa hans åsikter genom att analysera vilka värdeord som används i beskrivningar av personer och händelser och därigenom ta reda på vad han tycker. Det är en övervägande negativ inställning till Michael Jackson och hans liv.

Källtexten har många långa inledande led i satserna vilket leder till fundament med många ord på svenska. Det innebär att meningarna på svenska skulle anses tunga och svårlästa. Men detta säger emot textens låga stilnivå. Anledningen till att texten ändå anses ha en låg stilnivå är att fundamenten och inskotten består av enbart ett led och att de är utbyggda nominalfraser som fungerar som subjekt i satsen.

Det finns många citat i direkt anföring i texten, men inte lika många med indirekt anföring. Författaren har skrivit allt ”tungt” bevismaterial i direkt anföring för att bygga upp en stark trovärdighet hos läsaren för att läsaren inte ska tro att det är författaren som har hittat på något eller att han har missförstått något. Att låta viktiga personer träda fram med uttalanden gör texten levande och förmedlar en trovärdig inställning.

3. Överväganden inför översättningen

3.1 Global och lokal översättningsstrategi

Talspråklighet ser olika ut på engelska och svenska. I engelskan kan man visa en talspråklig stil genom att använda hopdragningar av två ord (t.ex. *I'll, that's, we've, he's*), vilket i princip inte går att göra i svenskan mer än i dialektala uttryck såsom *jag såg'na*. På grund av att engelskan och svenskan fungerar olika har jag varit tvungen att anpassa MT på ställen där det kanske inte finns en talspråklig konstruktion på engelska i KT. Om en imitativ översättningsstrategi hade använts lokalt hade jag varit tvungen att överföra den talspråkliga stilen på samma ställen i MT som i KT. Eftersom det inte fungerar har jag fokuserat på att överföra samma talspråkliga stilnivå generellt i MT på de ställen där det fungerar istället och hitta ett sätt att belysa detta även på svenska.

På grund av de språkliga skillnaderna mellan engelska och svenska har jag övervägande använt mig av en funktionell global översättningsstrategi för att överföra den talspråkliga stilen till svenska på ett så bra sätt som möjligt (Lundquist 2005:36). En funktionell översättningsstrategi innebär att man målspråks- och kulturanpassar MT för att passa så bra som möjligt i målspråkskulturen. Man fokuserar inte lika mycket på att överföra den exakta betydelsen, utan det viktigaste är att texten fungerar bra (är funktionell) på målspråket (ibid.).

Om texten inte hade anpassats till talspråkliga konstruktioner på svenska hade det blivit en stor stilskillnad mellan KT och MT. Den lokala översättningsstrategin har därför också varit funktionell där vissa partier i MT har blivit något annorlunda än i KT för att övervägande behålla stilnivån (Lundquist 2005:44).

3.2 Tempus i anslutning till anföringssats

Presens har koppling till NU och kan användas för att uttrycka vana, faktum, framtid samt ibland uppmaningar. Presens gör även texten mer intresseväckande (Bolander 2012:141). Presens är mera vagt och beroende av sammanhanget än andra tempusformer och är därför även beroende av tidsadverbial för att läsaren ska förstå vilken tid som åsyftas (Ekerot 2011:137).

Preteritum väljs ofta för att berätta om något som hände vid en viss tidpunkt i förfluten tid och om en avslutad handling i DÅ-tid utan relevans i nuet (Ekerot 2011:128; Bolander 2012:141). Ibland används preteritum också vid obestämd förfluten tid för att tydliggöra att det handlar om en definitivt avslutad handling (Ekerot 2011:129).

I KT skrivs nästan alla anföringssatser i preteritum. Ibland förefaller det naturligt att olika tempus blandas eftersom KT innehåller många intervjusituationer där personer berättar om något som har hänt i förfluten tid.

Val av tempus är viktigt för att skildra tidsföljden i ett händelseförlopp. I svenskan bör man hålla sig till samma tempus så långt det går och det ska i största möjliga mån vara samma tempus i huvudsats och bisats där tempus i bisatsen bestäms av tempus i huvudsatsen (Ekerot 2011:130, 131; Bolander 2012:141).

I talat språk använder vi tempus efter hur vi upplever situationen istället för att vara strikt logiska, vilket leder till att flera tempusformer kan ha olika betydelser och användas ologiskt ibland (Bolander 2012:143). Vid direkt anföring behöver man ofta ändra sådant som verbens tempusformer och personliga pronomen. Dessutom behöver ibland långa utsagor kortas ner (Svenska skrivregler 2008:55).

KT använder nästan alltid preteritum oberoende av situation eller talare, vilket kan förvirra läsaren så att han/hon inte vet vad som har hänt när:

Exempel (direkt anföring):

(20) **KT:** Debbie later *explained*, 'I said, "You deserve to be a father. Let me do this for you. Let me have your baby." He was surprised, but he said, "Yes. Let's do it."' (r. 30-35)

MT: Debbie *förklarade* senare: "Jag sa: 'Du förtjänar att bli pappa. Låt mig göra detta för dig. Låt mig föda ditt barn.' Han blev förvånad men sa: 'Ja. Vi gör det.'" (r. 32-35)

(21) **KT:** 'She's always been a rebel,' he *said* of Debbie. (r. 134-135)

MT: "Hon har alltid varit en rebell", *säger* han. (r. 134-135)

I exemplen ovan citeras Debbie Rowe i (20) och Gordon Rowe (Debbies pappa) i (21). De återges båda i preteritum, vilket kan göra att det blir otydligt vilken tidpunkt eller vem som har sagt något och när. Genom att använda preteritum signaleras att intervjuerna har gjorts för en tid sedan och inte i direkt anslutning till att boken skrivs. Både de yttringar som gjorts i intervjun och de händelser som beskrivs i intervjuцитaten berättas alltså med samma tempusform och det blir ingen skillnad på vad som har hänt när. Därför har jag valt att skriva alla anföringssatser i anslutning till intervjusituationer i presens för att en skillnad ska understrykas mellan vad som är sagt i intervjuerna och vad som är sagt i förfluten tid i de händelser som beskrivs från andra platser och situationer.

Att använda presens för anföringssatserna i intervjuerna ger en effekt av att det är små inslag av nuet i den i övrigt dåtidsorienterade texten. Någon intervjuas i nutid för att berätta sin historia om dåtiden, vilket gör att en tydlig skillnad framhävs mellan vad som är intervjuer och

vad som är andra citat. Upplevelsen kan liknas vid en dokumentärfilm där personer klipps in i bild för små intervjuer mellan partier som för filmens handling framåt. Detta presens blir i KT ett historiskt presens eftersom intervjuerna har gjorts innan boken skrevs och innan läsaren tar del av materialet, men fortfarande skrivs i presens. Historiskt presens används gärna i muntliga berättelser som står talspråket nära och vilken tid som åsyftas i det historiska presens klargörs oftast av tidsadverbial (Ekerot 2011:142; Bolander 2012:141). I historiskt presens gör personen/talaren berättelsens tid till sin egen och väljer alltså också det tempus som han/hon upplever mest naturligt i stunden (Ekerot 2011:125).

Vid indirekt anföring i svenskan måste det direkta talets tempus anpassas till berättelsens tempus, vilket skiljer sig från en del andra språk (Ekerot 2011:133). Därför måste vissa meningar i MT skrivas om för att passa in i sammanhanget i meningen på svenska.

Exempel (indirekt anföring):

(22) **KT:** He still *cared* deeply about her, he *said*, and *didn't want* her to 'read about the wedding in the papers'. (r. 493-495)

MT: Han *tyckte* fortfarande väldigt mycket om henne, *sa* han, och *ville* inte att hon skulle "läsa om bröllopet i tidningarna". (r. 493-495)

I (22) börjar meningen med indirekt anföring för att sedan leda in i ett citat med direkt anföring. Citatet måste därför anpassas till resten av satsen i användningen av tempus för att det ska passa i samma mening. Här förmodas citatet vara det som har satt prägel för resten av meningen, vilket gör att verben före citatet har skrivits i preteritum för att indikera att detta är en avslutad handling som hänt i förfluten tid.

4. Fördjupning

4.1 Talspråk

Talspråk används i informella sammanhang såsom i samtal och prat. Det är oplanerat och språket blir inte sammanpackat på samma sätt som i skrift. Strukturen är oplanerad, spontant oförsiktig samt mångordig och kan upplevas som "pratig". Dispositionen är ogenomtänkt och ämnena är ofta familjära, nära, individuella eller personliga. De anses vara "inkorrekta" enligt skriftspråksnormerna eftersom de ofta innehåller avbrott, upprepningar, ellipser, ändringar, pauser, tvekljud, småord och modeord (Cassirer 2015:107; Lagerholm 1999:61; 2008:188).

Talspråk och talspråklig skrift har typiskt verbal stil och det blir ofta berättande, vilket kräver många verb. Ju närmare det autentiska talet språket är, desto mer verbalt blir det (Lagerholm 2008:109). Talspråklig stil har ofta korta fundament som leder till högertunga

meningar med många verb och adverb sist i satsen. Det anses vara ett talspråkligt drag när meningar är korta. Dock behöver korta meningar inte nödvändigtvis alltid vara lättare än långa meningar (Lagerholm 1999:52; Cassirer 1993:83).

Om det finns många verb i en text finns det också många pronomen och få substantiv vilket gör att pronomen förknippas med talspråk (Lagerholm 2008:112). Första och andra persons pronomen är vanligt i informellt och personligt språk där avståndet mellan sändare och mottagare är litet och vi visar oss själv tydligare (Lagerholm 2008:113, 180; 1999:61).

4.2 Talspråksformer

Talspråkligheten är framträdande i KT och när man översätter en text som innehåller så många talspråkliga citat som min källtext gör är det av största vikt att samma stilnivå bibehålls i måltexten genom användning av talspråkliga uttryck även på svenska där det förefaller naturligt.

Det är viktigt att återspegla citaten korrekt i MT eftersom citaten är hämtade från författarens egna intervjuer. Det är citaten som författaren bygger sin trovärdighet på och det gör också hela berättelsen trovärdig. Man måste dock vara medveten om att författaren kan ha ändrat i citaten eftersom man måste redigera i en del formuleringar så att de blir läsliga, vilket vid direkt anföring kan innebära att man ändrar ordföljd, fyller i utelämnade ord, stryker onödiga utfyllnadsord och sätter ut interpunktion (Svenska skrivregler 2008:55ff).

Talat språk är betydligt mer verbalt än skriftspråk och det har även fler bisatser än skriftspråk med många som-satser, att-satser och tids- och villkorsbisatser (Lagerholm 2008:50, 56). Att det finns gott om deiktiska uttryck, såsom adverb och pronomen (*här, där, nu, snart, jag* och *du*), i talat språk innebär också att texten blir beroende av den yttre kontexten på ett sätt som inte finns i skriftspråk (Lagerholm 1999:183, 61; 2008:179 Cassirer 2015:107). Språket är ofta spontant och fragmentariskt eftersom det förekommer i någon form av dialogsituation, vilket är anledningen till att korta meningar i skrift ses som ett talspråkligt drag (Lagerholm 1999:183; 2008:52).

4.2.1 Korta meningar

Nedan visas en samtalsdialog ifrån KT med talspråklig stil där många korta meningar följer på varandra:

Exempel:

- (23) **KT:** "... "What he has with Lisa, now that's true love," Debbie told me. "I have always known it," she said. "I've never fought it. I've only encouraged it." ... "If Lisa would have had his children," she told me, "I never would have done it for him. There would have been no reason for it." (r. 738-746)

MT: "... 'Det han har med Lisa, det är äkta kärlek det', sa hon till mig. 'Jag har alltid vetat det', sa hon. 'Jag har aldrig stridit emot det. Jag har bara uppmuntrat det.' ... 'Om Lisa hade fött hans barn skulle jag aldrig ha gjort det för honom', sa hon. 'Det hade inte funnits någon anledning till det.'" (r. 738-746)

I exemplet (23) ovan finns flera korta meningar som följer på varandra i ett citat från Tanya Boyd som återberättar vad Debbie har sagt till henne om Michael och Lisa Maries relation. Uttalandet kommer från en dialogsituation och språket är spontant och fragmentariskt och befäster att texten har ytterst talspråkliga drag.

4.2.2 Små ord och uttryck

I KT förekommer många små och korta ord och uttryck som uttrycker känslor och utrop. De går inte alltid att överföra på exakt samma sätt i MT, utan de har fått översättas till något som har passat in i samma situation på svenska. De har oftast gjorts om till svenska utrop och uttryck som vanligtvis används på svenska istället för att strikt överföra samma betydelse som på engelska. Det viktigaste har varit att förmedla samma känsla ifrån rätt situation till svenska. Vilken svordom eller vilket utrop skulle man ha använt på svenska om en svensk var i samma situation som personerna i berättelsen i KT är frågor som ställts i översättningsarbetet. Nedan exemplifieras flera talspråkliga ord och utrop och hur jag översatt dem från KT till svenska i MT:

Exempel:

- (24) **KT:** Please, tell me it does *not* say that. It's my own fault. Look at this thing. Look at it. They're treating us like freaks! (Kursiv från KT) (r. 57-60)

MT: Snälla, säg att det *inte* står sådär. Det är mitt fel. Kolla. Läs. De behandlar oss som missfoster! (r. 57-59)

- (25) **KT:** 'Look, I can understand how this terrible thing happened.' (r. 226-227)

MT: "Kolla, jag förstår hur detta hemska kunde hända." (r. 224-225)

- (26) **KT:** That was my one shot, man. (r. 838-839)

MT: Det var min sista chans, asså. (r. 839-840)

- (27) **KT:** But, dude, tell me this: why do you have to be so fucking strange? (Kursiv från KT) (r. 805-806)

MT: Men kompis säg mig: varför måste du vara så jäkla konstig? (r. 805-807)

(28) **KT:** I'm getting too old for this shit. (r. 513-514)

MT: Jag börjar bli för gammal för den här skiten. (r. 513-514)

Ovan exemplifieras flera olika talspråkliga utrop och uttryck som alla är understrukna och visar att texten är talspråklig. I (24) är utropen på engelska utbytta mot ord som skulle kunna utropas spontant av en svensk i samma situation. Här är inte den ordagranna motsvarigheten viktigast, utan att Debbie blir förkrossad när hon ser vad det står om henne och Michael på löpsedlarna. På svenska skulle man inte säga "titta på den", på samma sätt som på engelska som om man översatte orden direkt, eftersom det inte är lika verklighetstroget som en kortare uppmaning. Vad som är viktigt att belysa är snarare uppmaningen till de runt omkring henne att känna med henne i hennes förtvivlan. Därför har jag valt att i MT skriva *Kolla. Läs!* (KTs betoning) istället. I (25) finns det talspråkliga *look* i KT, som är ett talspråkligt sätt att introducera något man vill att den som lyssnar ska ta till sig av och lyssna extra noga på. Det syftar alltså inte till den semantiska betydelsen "att titta på något" särskilt, utan att fånga någons uppmärksamhet. Eftersom jag vill hålla uttrycken så korta som möjligt väljer jag att i MT skriva *kolla* istället för att exempelvis använda en längre motsvarighet i form av *se här* eller *men lyssna på mig*.

I (26) finns ett uttryck som kan ses som slang, nämligen ordet *man* på engelska. Det är ett uttryck som man på engelska använder framförallt i talspråklig slang när man berättar något för någon och man vill betona något speciellt extra mycket. På svenska skulle en direktöversättning få en annan klang med andra konnotationer (*man/mannen*) eftersom det används olika på svenska och på engelska. På svenska skulle nog många anse att uttrycket tillhör en sorts matcho-kulturslang som förekommer bland unga i invandratäta områden. Mitt första övervägande var därför att byta ut *man* mot *kompis* i MT, men det fick inte samma klang som *man* i KT. Det slutgiltiga valet blev därför att inte referera till någon person alls utan att istället använda det svenska *asså*, som är ett mycket talspråkligt uttryck på svenska, eftersom det får samma effekt som i KT, nämligen att det är ett uttryck som läggs till slutet av meningen för att ge tyngd åt uttalandet. Ytterligare ett talspråkligt drag i KT är de svordomar som förekommer i KT. (27) och (28) är exempel på detta med ord som *fucking* och *shit*. Där har jag valt de svenska svordomarna *jäkla* och *skit*.

Småord som *okej* förekommer i talat språk och som små mellanord i de talspråkliga citaten. I exemplet nedan förekommer det engelska ordet *well* som är mycket vanligt förekommande i dialogsituationer där personen som talar tar en andhämtningspaus eller tvekar på vad han/hon ska säga:

Exempel:

(29) **KT:** Well, this is Michael Jackson's mother. (r. 289-290)

MT: Okej, detta är Michael Jacksons mamma. (r. 288-289)

Exemplet (29) ovan är taget från ett citat där Katherine Jackson pratar i telefon med en av Debbies vänner. Ordet *well* är ett ord som ofta används på ett sätt i engelskan som inte direkt har någon motsvarighet i svenskan. På svenska brukar man snarare välja att använda olika ord (*nå*, *nåväl*, *nåja*, *seså*, eller ingenting alls) beroende på situation och vad man vill få sagt, medan man på engelska inte har lika stor valmöjlighet. I (29) föreföll det sig så att *okej* var den bästa målspråkliga motsvarigheten eftersom det i texten är ett svar på ett uttalande om att Debbie inte finns tillgänglig där på telefon. Situationen förespråkar ett ifrågasättande svar på ett påstående som Michaels mamma inte är nöjd med, vilket gör att *okej* fungerar som ett bra alternativ.

4.2.3 Kortformer för att markera talspråkighet

En del skriftformer är tänkta att återspegla talspråks- eller dialektuttal. Dessa skriftformer används bara i vardagligt skriftspråk och i talspråksliknande skrift (t.ex. *något* blir *nåt*) (Svenska skrivregler 2008:92). Det finns enligt Svenska skrivregler allmänna skriftformer för hur man ska skriva dessa kortformer av ord för att inte dra läsarens uppmärksamhet till sig och istället föra fram budskapet utan störningar, såsom *någon* blir *nån*, *sådan* blir *sån* och *sedan* blir *sen* (2008:92). För att göra MT mer talspråklig har kortformer av längre ord använts så ofta som det passar för att kompensera för hopdragningar på andra platser i andra meningar i engelskan:

Exempel:

(30) **KT:** Debbie Rowe really has no input (r. 675-676)

MT: Debbie Rowe har verkligen inget att säga till om. (r. 676-677)

(31) **KT:** We had such a strong connection. (r. 837)

MT: Vi hade en sån stark förbindelse. (r. 838)

I exemplen (30) och (31) ovan har kortformerna för *ingenting* och *sådan* använts och istället blivit *inget* och *sån* för att återspegla låg stil samt göra citaten mer talspråkliga.

4.2.4 Att-strykningar

Att-strykning är vanligt i informell stil och romandialoger, särskilt i ramar som *Jag tror/tycker/hoppas* något. Samma företeelse finns i engelskan där that-strykningar förekommer. Det är vanligt att svenska att-strykningar motsvaras av that-strykningar, men många engelska that-strykningar blir ofta tillbakatransformerade på svenska (Ekerot 2011:230).

Exempel:

(32) **KT:** And he's going to be so mad at me. (r. 66-67)

MT: Han kommer bli så arg på mig. (r. 65)

(33) **KT:** It'll be okay, I promise. (r. 229)

MT: Det kommer ordna sig, jag lovar. (r. 227-228)

I (32) ovan finns en tydlig att-strykning. Utan att-strykning hade meningen lytt *Han kommer att bli så arg på mig*. Samma fenomen stöts på i (33) där den fullständiga meningen skulle varit *Det kommer att ordna sig, jag lovar*. I talat språk är det vanligt att talaren anser det viktigt att få sagt så mycket som möjligt med så få ord som möjligt. Därför stryks så många ord som möjligt och små ord som inte har så stor betydelse i helheten (t.ex. *att*) stryks alltså i sådana sammanhang eftersom det är möjligt att förstå vad som menas ändå (Ekerot 2011:230).

4.2.5 Ha-strykning

En sats ska enligt svenska språkregler innehålla ett tempusböjt verb. Trots det finns satser där de tempusböjda hjälpverben *har* eller *hade* är utelämnade, eller där infinitiven *ha* är utelämnad (Språkriktighetsboken 2005:369). Det är endast när *har* och *hade* fungerar som hjälpverb i bisatsen som de enligt reglerna kan utelämnas. Meningen blir ogrammatisk om det står som finit verb i en huvudsats och tas bort (Språkriktighetsboken 2005:369).

Ha-strykning är vanligare i skrift än i tal och det har tidigare ansetts stelt eller högtidligt att utelämna *har* och *hade*. Idag stämmer inte detta längre, utan det är nästan lika vanligt och har fått ökat bruk i talspråk (Ekerot 2011:229; Språkriktighetsboken 2005:370). I talspråk är det vanligare att utelämna *ha* än *har* och *hade*. För att ha-strykning ska fungera måste satsen ha bisatsstruktur (Ekerot 2011:229).

Exempel:

(34) **KT:** He is the most compassionate person I have ever met in my life. (r. 24-26)

MT: Han är den mest godhjärtade person jag någonsin träffat. (r. 24-25)

I (34) ovan har jag använt mig av en ha-strykning för att korta ner meningen och få fram en talspråklig stil på citatet trots att det inte finns i KT. Om meningen skrivits utan ha-strykningen hade den lytt: *Han är den mest godhjärtade person jag någonsin **har** träffat*. Meningen har bisatsstruktur, precis som Ekerot menar är nödvändigt för att ha-strykning ska vara möjligt och det bidrar ytterligare till den talspråkliga och nedkortade stilen i MT.

4.2.6 Dubblering med *så*

Dubbling med *så* efter satsens fundament är vanligt i talat språk när fundamentet är långt och det ger ofta en ganska pratig effekt när det förekommer ofta i en skriven text. Det fungerar som en gränsmarkör för att tala om var resten av satsen börjar och upplevs som talspråkligt i skrift (Språkriktighetsboken 2005:377).

Exempel:

(35) **KT:** If you could only spend one day with him, you would love him like I do. (r. 26-28)

MT: Om du bara kunde vara med honom en dag så skulle du älska honom lika mycket som jag. (r. 25-27)

Ett långt fundament exemplifieras i (35) ovan där *så* används för att dela av meningen och markera var resten av meningen börjar och för att göra meningen något mer talspråklig. Användning av *så* som gränsmarkör anses accepterat även i skriftspråk om fundamentet är långt, men det blir lätt talspråkligt om korta fundament följs av ett *så*.

4.2.7 Emfatisk dubbling och svansdubbling

Ett sista talspråkligt drag som förekommer i KT är det Ekerot kallar emfatisk dubbling och svandubbling (2011:212-213). Svandubbling är en konstruktion som är särskilt vanlig i talspråk eftersom det fungerar som tillägg av information i efterhand för att förtydliga något i talets oplanerade struktur för att den som lyssnar ska förstå vad som åsyftas (Ekerot 2011:212). Den emfatiska dubblingen hänger ofta ihop med svandubblingen och förekommer frekvent i spontant talspråk. Det innebär att ett led i satsen dubblas med ett pronominellt uttryck för att ge eftertryck åt det man säger (Ekerot 2011:213).

Exempel:

(36) **KT:** What he has with Lisa, now that's true love. (r. 738-739)

MT: Det han har med Lisa, det är äkta kärlek det. (r. 738-739)

I exemplet (36) ovan finns en emfatisk dubbling. Det handlar om känslor och kärlek som är ämnen som KT framhäver mycket och ofta. Det ger tyngd och trovärdighet till berättelsen och det visar prov på den talspråkliga spontana och oplanerade stilen i KT.

5. Sammanfattning

Målet med översättningsarbetet har varit att skriva en så funktionell text som möjligt och jag har använt mig av en funktionell översättningsstrategi både på global och lokal nivå för att överföra samma stilnivå från engelska till svenska i en text som bjudit på många talspråkliga konstruktioner (Lundquist 2005:36). Detta har gjort att jag flera gånger har varit tvungen att ändra uttryck från KT för att behålla stilen i MT. Jag har varit tvungen att frångå källtexten för att återspegla rätt stilnivå i de många talspråkliga citaten och kompensera där det fungerar på svenska eftersom engelskan har ett annat system för att förmedla talspråkighet.

I de intervjuartier som finns i texten har jag valt att ändra tempusformerna i måltextern för att läsaren lättare ska kunna förstå vad som har sagts när och vad som är dåtid respektive nutid. Jag har använt presens i anföringssatser som står i anslutning till intervjuцитat och behållit preteritum på övriga ställen i texten för att läsaren ska uppleva intervjuerna som separata från den övriga berättelsen.

Litteraturlista

Primär källa:

Taraborrelli, J. Randy (2004). *Michael Jackson: the magic and the madness*. [Ny uppl.]
London: Sidgwick & Jackson

Tryckta referenser:

- Bolander, Maria (2012). *Funktionell svensk grammatik*. 3. uppl. Stockholm: Liber
- Cassirer, Peter (1993). *Stilistik & stilanalys*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Natur och kultur
- Cassirer, Peter (2015). *Stilistiken*. Sjätte utgåvan, genomreviderad, uppdaterad Ödåkra:
Retorikförlaget
- Ekerot, Lars-Johan (2011). *Ordföljd, tempus, bestämdhet: föreläsningar om svenska som
andraspråk*. 2., [utök.] uppl. Malmö: Gleerup
- Hanson, Håkan (2001). *Talspråkslära för journalister och andra*. Lund: Studentlitteratur
- Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*.
Lund: Studentlitteratur
- Lagerholm, Per (1999). *Talspråk i skrift: om muntlighetens utveckling i svensk sakprosa
1800-1997*. Diss. Lund : Univ.
- Lagerholm, Per (2008). *Stilistik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lundquist, Lita (2005). *Oversættelse: problemer og strategier, set i tekstlingvistisk og
pragmatisk perspektiv*. 3. udg. Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Språkræktighetsboken*. 1. uppl. (2005). Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Svenska skrivregler*. 3., [utök.] utg. (2008). Stockholm: Liber

Biografier:

- Berggren, Henrik (2012). *Underbara dagar framför oss: en biografi över Olof Palme*. [Ny
utg.] Stockholm: Norstedt
- Björk, Gunnela (2013). *Margaret Thatcher: en biografi*. Lund: Historiska media
- Longerich, Peter (2013). *Joseph Goebbels: [antisemit och våldsfanatiker] : en biografi /
Peter Longerich ; översättning: Johan Flemberg*. Stockholm: Norstedt
- Nyrønning, Sverre M. (2015). *Northug: en biografi*. 1. uppl. Stockholm: Harlequin
- Sampson, Anthony (2000). *Mandela: en biografi*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Elektroniska resurser:

Lundborg, Viktoria. 2012. *Särskilda ämnesområden*. Kungliga Biblioteket.

<http://www.kb.se/katalogisering/Svenska-amnesord/riktlinjer/Gamla-riktlinjer/Sarskilda-amnesomraden/> (Hämtad 2016-04-20)

Taraborrelli, J. Randy. 2015. *J. Randy Taraborrelli Projects*.

<http://jrandytaraborrelli.com/projects/#filter=.Books> (Hämtad 2016-04-20)